

MAURITS CHRISTOPHER HANSEN (1794 – 1842)

De fleste litteraturinteresserte har hørt om Sven Elvestad som alltid var sent ute med sine kriminalføljetonger i forskjellige tidsskrifter og aviser og "kapitlet" (eller "katiplet" som det ble til når drinkene hadde vært tilstrekkelig mange) mens budet fra trykkeriet sto og trippet og ventet ved kafébordet. Ifølge Cappelens litteraturhistorie var ordet imidlertid i bruk hundre år tidligere – av Maurits Hansen, vår første roman- og novelleforfatter. Han var uhyre produktiv, skrev dikt, skuespill, romaner, fortellinger og dessuten lærebøker i forskjellige emner. Det meste av skjønnlitteraturen ble publisert i ulike tidsskrifter, så dette finner vi i f.eks. Hermoder, Den norske Huusven eller Bien. I bokform dukker de først opp som deler av 8-bindsvirket "Noveller og Fortællinger" som Conrad Nicolai Schwach fikk gitt ut mange år etter forfatterens død.

Maurits Hansen ble født på Modum, vokste opp i Porsgrunn, flyttet til Skedsmo, og endte opp som skolestyrer på Kongsberg. Han debuterte 22 år gammel og skrev siden ustanselig ved siden av sitt egentlige yrkesliv som lærer. De samlede verkene omfatter ikke mindre enn ca. 3500 tettrykte sider. Og dette er bare skjønnlitteraturen, mye annet kommer i tillegg! Hansen var en dyktig filolog, og han ble som skjønnlitterær forfatter regnet som vårt største navn på begynnelsen av 1800-tallet, beundret og sett opp til av bl.a. Wergeland, Asbjørnsen og Moe som alle fikk impulser fra ham. Han skrev Norges første roman, "Othar af Bretagne", og han skrev verdens første kriminalroman, "Mordet paa Maskinbygger Roofsen".

Maurits Hansen er en av de mest spennende forfattere i vår oversikt. Om en skal samle på ham – og holde seg til det som er utgitt i bokform – kan det være mulig å få tak i alt, men sjansene er minimale. Om en også skal satse på det som står i tidsskrifter, er det en umulighet. Vi har utarbeidet nedenstående oversikt på grunnlag av Skougaards samling, Bibliotheca Norvegica og Halvorsens forfatterleksikon. Forfatterskapet var så mangslungent at vi ikke kunne begrense listen til bare å omfatte skjønnlitteratur, vi har også tatt med alt annet vi kan se er kommet i bokform. Innbinding og forlag har vi ikke nevnt noe om, og vi har heller ikke gjort noe forsøk på å antyde priser. Enda dyrere enn "Mordet paa Maskinbygger Roofsen" er "Scener af Reiselivet i Norge", som er et av de mest verdifulle plansjeverk som er produsert i Norge. Prisen her vil være anslagsvis på over kr 30.000. Også "Halvhundrede Fabler" fra 1838 er attraktiv, fordi den er en tidlig barnebok og har flere Prah-trykk.

MAURITS HANSENS FØRSTEUTGAVER:

- 1816: Digtninger.
- 1819: Othar af Bretagne, et Riddereventyr.
- 1820: Morgana, Nytaarsgave for 1820.
- 1820: Theodors Dagbog. En Fortælling. (Særtrykk av "Morgana" 1820).
- [1821]: Morgana, Nytaarsgave for 1821. Sammen med C. N. Schwach.
- 1822: Forsøg til en Grammatik i Modersmaalet.
- 1825: Samlede Digtninger. 2 Dele. Trondhjem.
- 1825: Praktisk Veiledning i Modersmaalet.
- 1826: Udtog av Modersmaalets Grammatik til Brug for de første Begyndere og i Almskoler.
- 1827: Materialer til en epideiktisk Undervisningsmethode. 1 ste Hefte.
- 1828: Eventyret ved Rigsgrændsen.
- 1829: Cornelii Nepotis vitae excellentium imperatorum.
- 1830: Institutio syntaxeos latinae...
- 1830: Første Omrids af Grammatiken udarbejdet ogsaa med Hensyn til den indbyrdes Undervisning.
- 1831: Norsk Idyllekrans.

- 1831: Omrids af Geographien til Brug for Begyndere, især i Borger- og Almueskoler.
- 1831: Kortfattet latinsk Lexikon, udarbejdet efter Scheller, Lünemann og Baden.
- 1832: Den epideiktiske Undervisningsmethode saaledes som den anvendes ved Kongsbergs Middelskole.
- 1832: Det latinske Sprogs Syntaxis med en indledende almindelig Grammatik.
- 1833: ABC instructif pour apprendre aux enfants les élémens de la langue française.
- 1834: Godmand eller den norske Børneven, en Læsebog for Borger- og Almueskoler, udarbejdet efter Thiemes Gutmann. To dele.
- 1834: Skolegrammatik i det franske Sprog.
- 1834: Systematisk Fremstilling av det latinske Sprogs Combinationslære til Brug i Skolerne ved Siden af hvilken som helst latinsk Grammatik.
- 1837: Norske Noveller. Kbh.
- 1837: Samlede Noveller. Første (eneste) bind. Kbh.
- 1837: Tale ved Reformationsfesten den 6te Novbr. 1837, holden i Kongsbergs Middelskole.
- 1838: Bragi. Første Aargang for Aaret 1838. Nytaarsgave, udg. af M. C. Hansen.
- [1838]: Halvhundrede Fabler med Billeder for Børn, tildeels Oversættelse efter Otto Specters Tydske Udgave, tildeels Originaler med Anhang: de fire Aarstider af M. C. Hansen. **Utgitt av Prah, Bergen.**
- 1838-1840: Scener af Reiselivet i Norge. Skisserede og lithograferede av J. Flintoe. Med en kort Text af M. C. Hansen. Hefte 1 – 3. **Typografisk omslag.**
- 1839: Bragi. Nytaarsgave for 1839. Anden Aargang. Udg. af M. C. Hansen.
- 1840: Mordet paa Maskinbygger Roolfsen. (Kriminalanekdot fra Kongsberg). En original Fortælling. (Særskilt Aftryk af Maanedsskriftet "Norske Læsefrugter" (V)).
- 1840: Julies Brevvexling, praktisk Veiledning til Brevstil for unge Fruentimmer.*
- 1841: Almindelig Verdenshistorie fra de ældste indtil vore Tider, til Brug i Skoler og ved privat Undervisning.*
- 1841: Beskrivelse over Høitidelighederne ved Napoleons jordiske Levningers Optagelse af Graven paa St. Helena.
- 1841: Den Forskudte, en Novelle. (Særtrykk af "Bragi" 1839).
- 1841-1843: Udvalg af M. C. Hansens Romaner og Noveller. Gjennemseede og udgivne af Forfatteren. Bd. 1 og 2 + Bd. 3, Hefte 1. Bergen. Del 3, hefte 1 samt det som var satt av hefte 2 utkom også med særskilt tittelblad: "Udvalgte Fortællinger af M. C. Hansen. Gjennemseede og udgivne af Forfatteren". Bergen (u.å.).

- 1842: Fem og tyve Fabler med Billeder for Børn. Tildeels Oversættelser af Otto Specters tyske Udgave, tildeels Originaler af M. C. Hansen. Bergen.
- 1842: Forsøg til en hensigtsmæssig Barnets Første Bog.
- 1842: Fremmed-Ordbog eller Forklaring over de i det norske Skrift- og Omgangs-Sprog almindeligst forekommende fremmede Ord og Talemaader.

Etter Maurits C. Hansens død er utgitt:

- 1843: Tone. Maurits C. Hansens sidste Novelle. Med et Indledningsdigt af Henr. Wergeland.*
- 1855-1858: Noveller og Fortællinger. Efter Forfatterens Død samlede og ordnede af C. N. Schwach. 8. bind.
- 1866: Brødrene. Hidtil utrykt Novelle. Trondhjem. (Avtrykk i et par hundre eks. av Trondhjems Stiftsavis' føljetong 1866, nr. 22-27).

Maurits Hansen var utgiver av "Den norske Huusven, et Ugeblad af blandet Indhold og for alle Stænder" som utkom i årene 1827-30. Sammen med K. O. Knutsen redigerte han "Billedmagasin for Børn" 1838-39. Han har levert bidrag til mange av datidens tidsskrifter, som "Skilling-Magazin", "Bien", "Hermoder", "Ny Hermoder", og han redigerte en tid Morgenbladets søndagsnummer.